

MOTION: REFORMERA VALLAGEN

Det svenska valsystemet

Det finns all anledning att känna stolthet över det svenska valsystemet. De allmänna valen i Sverige brukar internationellt anses som robusta och tillförlitliga vad gäller valdeltagande, proportionalitet i valresultat, tillgänglighet och övrigt som kan förväntas i en parlamentarisk demokrati. Att valen till de tre nationella politiska nivåer hålls på en och samma dag bidrar till det höga valdeltagandet.

Förvaltningsrättslig lagstiftning

Svensk förvaltningsrättslig lagstiftning bygger på att det finns klart definierade politiska majoriteter och minoriteter i landets olika politiska församlingar på riks-, region och kommunal nivå. Även då det förväntas råda majoritetsstyre så tar lagstiftningen hänsyn till opposition och minoriteter genom flera s.k. minoritetsskydd i lagstiftningen. Ett sådant minoritetsskydd är exempelvis rätten att återremittera ett ärende. För en första återremittering krävs endast att en tredjedel av en politisk församlings ledamöter röstar för att ett ärende ska återremitteras.

Det svenska politiska systemet och den tillhörande lagstiftningen kan även sägas förutsätta partier som är verksamma på alla fyra politiska nivåer (EU, riksdag, region och kommun). Detta finns inte återgivet uttryckligen i den förvaltningsrättsliga lagstiftningen men förändringen gällande samtycke i vallagen visar på att samtida fenomen underminerar den traditionella bilden av partier som är verksamma på alla politiska nivåer. Kravet på samtycke har tillförts vallagen för att skydda enskilda kandidater mot felaktiga och svaga processer och strukturer inom partipolitiska organisationer.

Vallagens brist på robusthet

Tyvännär går det att ifrågasätta om vallagstiftningen är så robust som både förväntas och önskas. Sedan millennieskiftet har vallagen justerats och ändrats ett flertal gånger. En del av förändringarna har förmodligen förstärkt positiva effekter, särskilt då det gäller att stärka den enskilde medborgarens valhemlighet. Andra förändringars effekter går att ifrågasätta. Därför är det önskvärt med en rejäl översyn av vallagen så att den uppfyller de demokratiska och parlamentariska kraven på effektivitet och rättvisa.

Ett exempel på förändringar i vallagen där lagstiftningen behöver ses över gäller de s.k. småpartispärrarna. I valet till riksdagen har det länge funnits en spärr på fyra procent. Inför de senaste allmänna valen 2018 förändrades lagen så att en spärr även infördes för val till region- och kommunfullmäktige. Här är dock spärren inte den samma som i riksdagsvalet utan storleken beror på hur många valkretsar som en kommun är indelad i. Om kommunen är valkretsindelad i två eller flera så gäller en spärr på tre procent i varje enskild valkrets. Om kommunen inte är valkretsindelad så gäller en spärr på två procent. Här behöver lagstiftningen beakta bl.a. minoritetsskyddet så att spärrarna vare sig blir för höga eller snedvridna.

Översyn av vallag är nödvändig

Det är viktigt att lagstiftningen som rör de allmänna valen och val till Europaparlamentet är så rättvis och effektiv som möjligt och att den anpassas till sin samtid. Hur val förrättas och genomförs har förändrats, bl.a. genom förändringar i vallagen gällande valseglars placering i vallokal, småpartispärrar på kommunal och regionalnivå och s.k. ångerrösten för att nämna några. En annan förändring är hur medborgarna röstar. För varje val ökar andelen förtidsröster mer och mer.

Det är hög tid att reda ut om förändringarna i vallagen påverkar valsystemets robusthet. Om vi vill värna om vår gemensamma förvaltning och dess utveckling bör vi även se över spelreglerna hur val till beslutande församlingar sker.

Årsmötet och förbundsstämman föreslås besluta:

- att Moderaterna ska verka för att reformera vallagen så att den bättre motsvarar de förväntningar på tydlighet och robusthet som röstberättigade medborgare kan tänkas ha på det svenska valsystemet,
- att anta motionen som sin egen och sända den till Moderaternas förbunds- respektive partistämman.

Martin Odenö

Moderaterna i Skövde

Styrelsens yttrande

Vi delar motionärens uppfattning att vallagen måste uppfylla demokratiska och parlamentariska krav på effektivitet och rättvisa.

Styrelsen föreslår årsmötet att i sin helhet bifalla motionen.